

LAUSUNTO

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
EU-oikeus ja tietosuoja
LsN Liisa Leppävirta

16.3.2026

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain ja rakentamislain muuttamisesta (HE 3/2026 vp)

Ympäristövaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain ja rakentamislain muuttamisesta (HE 3/2026 vp). Oikeusministeriö on antanut 18.2.2026 valiokunnalle kirjallisen lausunnon hallituksen esityksestä ja ollut valiokunnan kuultavana 19.2.2026. Valiokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä erikseen arviota Rakennusteollisuus RT ry:n lausunnossa esitetyistä hallituksen esitystä koskevista muutosehdotuksista, erityisesti siltä osin kuin ne koskevat sijoittamisluvan edellytyksiä ja muutoksenhakua.

Sijoittamislupa ja muutoksenhaku

Oikeusministeriö viittaa aiemmin hallituksen esityksestä valiokunnalle toteamaansa. Rakennusteollisuus RT ry on lausunnossaan esittänyt muutoksia tai laajennuksia hallituksen esityksessä esitettyihin sääntelyratkaisuihin, joilla säädettäisiin nykytilaan nähden eräitä uusia poikkeuksia kemikaaliturvallisuuslakiin ja rakentamislakiin. Oikeusministeriön käsityksen mukaan hallituksen esityksen sääntelyratkaisuissa on pyritty löytämään sellaisia ratkaisumalleja ja rajattu esitettyjen poikkeusten ala sellaiseksi, mikä on katsottu erityisesti EU-oikeuden valossa mahdolliseksi. Näin ollen hallituksen esityksessä esitettyjen sääntelyratkaisujen tueksi on esitetty erityisesti EU-oikeuteen ja sen sisältämään liikkumavaraan kiinnittyviä näkökohtia. Tällainen perusteellinen arvio sen sijaan puuttuu Rakennusteollisuus RT ry:n lausunnosta. Erityisesti EU-oikeudesta seuraavat reunaehdot tulisi ottaa huomioon myös Rakennusteollisuus RT ry:n ehdottamien muutosten oikeudellista perusteltavuutta arvioitaessa.

Käsittelyn kiireellisyys

Rakennusteollisuus RT ry esittää, että rakentamislaisia tulisi säätää kiireellisesti tuomioistuimessa käsiteltäväksi laissa tarkoitetun maanpuolustuksellisesti tärkeän tuotantolaitoksen sijoittamislupaa koskeva valitus. Oikeusministeriö toteaa, että hallintotuomioistuinten osalta on säädetty merkittävä määrä asiaryhmiä käsiteltäväksi kiireellisenä (ks. EOAK/8164/2020, jonka mukaan yli puolet kaikista hallinto-oikeuksiin saapuvista asioista on eri laeissa säädetty käsiteltäväksi kiireellisesti). Käytännössä tämä on johtanut tilanteeseen, jossa kiireellisesti käsiteltäväksi säädetyt asiat eivät tule käsitellyiksi merkittävästi nopeammassa aikataulussa kuin muut hallintotuomioistuihin saapuvat asiat (ks. VNS 13/2022

Postiosoite**Postadress**

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite**Besöksadress**

Meritullinkatu 10
00170 Helsinki
Finland

Puhelin**Telefon**

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi**Fax**

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet**E-post, internet**

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

vp, s. 43). Kiireellisestä käsittelystä säätämiseksi tulisi näin ollen olla erityisen painavia perusteita, eikä erityislailla asiasta säätäminenkaan takaa olennaisesti nopeampaa käsittelyaikataulua.

Voimaantulosäännös

Rakennusteollisuus RT ry on esittänyt voimaantulosäännöksen selventämistä siten, että tuomioistuimessa vireillä olevaan rakentamislupahakemusta koskevaan valitusasian käsittelyyn tuomioistuimessa sovellettaisiin takautuvasti rakentamislakiin ehdotettuja sijoittamislupaa koskevia säännöksiä. Oikeusministeriö katsoo, että esitetyn kaltainen lain takautuvaa soveltamista koskeva sääntely olisi vastoin hallintomenettelyn ja hallintoprosessin keskeisiä lähtökohtia. Tuomioistuin arvioi valituksessaan hallintoviranomaisen tekemän päätöksen laillisuutta päätöksen tekemisen hetkellä voimassa olleen lainsäädännön valossa ja tehdyn lupahakemuksen valossa. Jos takautuva soveltaminen tuomioistuimessa mahdollistettaisiin, tulisi tuomioistuinprosessissa ensinnäkin hankkia asiassa puolustusministeriön lausunto, joka on sijoittamisluvan edellytyksenä. Lisäksi tuomioistuimen tulisi ensi vaiheena arvioida eri perustein tehdyn lupahakemuksen edellytykset uuden lainsäädännön perusteella sellaisen luvan myöntämiseksi, jota hakija ei ole alun perin hakenut. Huomionarvoista on, että tuomioistuimessa vireillä olevan valituksen kohteena oleva lupa on haettu eri perustein ja sitä koskevaan päätökseen on sovellettu esimerkiksi eri luvan myöntämisen edellytyksiä kuin ehdotettavan sääntelyn mukaiseen lupaan viranomainen soveltaisi. On selvää, että tällainen uuden lainsäädännön mukaisten uusien edellytysten arviointi ei kuulu ensi vaiheena tuomioistuimen tehtäviin. Tuomiovallan käyttäjä ei voi ottaa itselleen toimeenpanovaltaan tyypillisesti kuuluvia tehtäviä. Näin ollen ehdotetun lupsäätelyn takautuva soveltaminen voidaan ulottaa ainoastaan hallintoviranomaisessa vireillä olevien lupahakemusten käsittelyyn. Hallituksen esityksen mukainen ehdotus on asianmukainen.